

Dr. TOLGA ŐİRİN
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi
Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

**ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARI IŐIĐINDA
BİREYSEL BAŞVURU HAKKI**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	VII
ÖNSÖZ.....	XIII
İÇİNDEKİLER.....	XVII
GİRİŞ	1
I. Ön Tespit ve Gözlemler.....	3
II. Anayasa Şikâyeti Usulünde Kabul Edilebilirlik Kriterlerinin Değerlendirmesi.....	12
A. AYM'nin Yetkileri	13
1. Anayasa Mahkemesinin Kişi Yönünden Yetkisi	14
a. Kamu Tüzel Kişileri Yönünden Yetki Sorunu	18
b. Güncellik Kriteri	28
c. Kişisellik Kriteri	34
d. Doğrudanlık Kriteri.....	39
e. Kişi Yönünden Yetki ve Konu Yönünden Yetkinin Karışması Sorunu	42
2. Anayasa Mahkemesinin Yer Yönünden Yetkisi.....	44
3. Anayasa Mahkemesinin Zaman Yönünden Yetkisi	47
a. Kararın Kesinleşmesi ve Tebligat Meselesi	47
b. Kararın Kesinleşmesi ve Olağan Hukuk Yollarının Tüketilmesi Meselesi.....	48
c. Kararın Kesinleşmesi ve Olağanüstü Hukuk Yollarının Tüketilmesi Meselesi.....	52

d. Kararın Kesinleşmesi ve Başvuru Yollarının Öngörülmediği Haller Meselesi.....	54
e. Kararın Kesinleşmesi ve Etkisiz Başvuru Yolları Meselesi.....	55
f. Süregelen İhlaller Meselesi.....	57
4. Anayasa Mahkemesinin Konu Yönünden Yetkisi	58
a. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamındaki Temel Hak ve Özgürlükler	58
(1) Birinci Soru: İHAS'a Ek Protokoller de Kapsama Dâhil midir?	60
(2) İkinci Soru: İHAM İçtihatları da Kapsama Dâhil midir?.....	65
(3) Üçüncü Soru: İHAS ve Anayasa Arasında Uyumsuzlukta Hangi Metin Esas Alınır?.....	67
b. Jura Novit Curia İlkesi	75
(1) Başarılı Örnekler	77
(2) Başarısız Örnekler	79
(a) Başvurucunun niteleme yapmadığı hatalı kararlar	79
(b) Başvurucunun yanlış nitelendirmesinin düzeltilmediği kararlar	80
(c) Başvurucunun yanlış nitelemesinin yanlış değiştirildiği kararlar	82
(d) Başvurucunun doğru nitelendirmesinin bozulduğu kararlar	82
(e) Başvurucunun nitelendirmesinin görmezlikten gelindiği kararlar.....	84
c. Yasama İşlemleri ve Düzenleyici İdari İşlemler Yönünden Yetki.....	85
d. Yargı Denetimine Kapalı İşlemlerde Konu Yönünden Yetki.....	93
B. Diğer Kabul Edilebilirlik Şartları	96
1. Kanun Yollarının Tüketilmesi Kuralı.....	96
a. Şekli Anlamda Tüketmek	101

(1) Hangi Anda Tüketilmiş Olmalıdır?.....	105
(2) Alternatif Kanun Yollarından Hangisi Tüketilmelidir?	106
b. Maddi Anlamda Tüketmek.....	109
c. Olağan Kanun Yollarının Tüketilmesi Kuralının İstisnaları.....	112
(1) Başvuru Yolunun Ulaşılabilir Olmaması.....	114
(2) Başvuru Yolunda Makul Bir Başarı Şansının Bulunmaması.....	115
(3) Başvuru Yolunun Yetersiz ve Etkisiz Olması	118
(4) Ciddi ve Geri Dönülemez Zarar Doğacak Olması...	128
(5) İhlalin Süregeliyor Olması	132
(6) Herhangi Bir Başvuru Yolunun Olmaması.....	133
2. 30 Günlük Başvuru Süresi Kuralı.....	134
a. Kanun Yollarının “Tüketilmesi” ve Anayasa Şikâyeti Süresinin Başlama Anı	135
b. Etkili Olmayan Kanun Yolları Bağlamında Anayasa Şikâyeti Süresinin Başlama Anı	138
c. Süregelen İhlallerde Anayasa Şikâyeti Süresinin Başlama Anı	139
d. Mazeret Hukuku.....	140
e. Anayasa Şikâyetini Genişletme Yasağı.....	141
3. Başvuruların Açıkça Dayanaktan Yoksun Olmaması Kuralı	142
a. Temyiz Mercii Şikâyeti.....	144
(1) Şikâyete Konu Davadaki Olayların Kanıtlanmasına İlişkin Şikâyetler	146
(2) Hukuk Kurallarının Yorumlanması ve Uygulanmasına İlişkin Şikâyetler (Açık ve Bariz Takdir Hatası Meselesi)	147
(3) Yargılama Sırasında Delillerin Kabul Edilebilirliği ve Değerlendirilmesine İlişkin Şikâyetler.....	159
(4) Derece Mahkemeleri Tarafından Getirilen Çözümün Esas Yönünden Adil Olmadığına İlişkin Şikâyetler.	161

b.	Kanıtlanmamış Şikâyetler	163
c.	Bir İhlalin Olmadığının Açık Olduğu Şikâyetler.....	168
(1)	Fiziksel Bütünlük Hakları Yönünden	171
(2)	Demokratik Toplum Düzeni Hakları Yönünden.....	174
(3)	Adil Yargılanma Hakkı Yönünden	175
d.	Karmaşık ve Zorlama Şikâyetler	180
III.	Esas Kriterleri	181
A.	İnceleme Kısmından Önceki Başlıklar	181
B.	Esas İncelemesi	183
1.	Tarafların İddiaları	183
a.	Adalet Bakanlığının Görüş Bildirme Yetkisi	184
b.	Üçüncü Taraf Müdahillği Konusu (Amicus Curiae) ...	185
2.	Değerlendirme Yöntemleri	187
a.	Müdahalenin Tespit Edilmesi	191
b.	Kanunilik Kriteri	193
(1)	Şekli Anlamda Kanun Kriteri	196
(2)	Maddi Anlamda Kanun Kriteri.....	199
(a)	Kanun ve yönetmelik arasındaki uyumsuzluğun neden olduğu öngörülebilirlik sorunu.....	201
(b)	Hukukun uygulanmasında idarenin yeknesak bir standardının olmaması sorunu	201
(c)	Müdahaleye konu olayla ilgili içtihat birliği olmaması sorunu.....	202
(3)	Kanunilik Testinde Türkiye'ye Özgü Ek Bir Kriter: Anayasa md. 90/son	203
c.	Meşru Amaç Kriteri	205
d.	Demokratik Toplum Düzeninde Gerekliklik Kriteri.....	210
(1)	Çatışmanın İfade Özgürlüğü Lehine Sonuçlandırıldığı Örnekler	213
(2)	Çatışmanın Şeref ve İtibara Saygı Hakkı Lehine Sonuçlandırıldığı Örnekler	217
(3)	Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Konusunda İki Adım İleri Bir Adım Geri.....	220
e.	Ölçülülük Kriteri	223

f. Hakkın Özüne Dokunulmazlık Kriteri.....	228
3. İHAM Doktrinlerinin İç Hukuka Aktarılması.....	229
a. Pozitif Yükümlülük Doktrini.....	229
(1) Koruma Yükümlülüğü	230
(2) Usul Yükümlülüğü	234
b. Takdir Marjı Doktrini	239
c. Otonom Kavramlar Doktrini	243
IV. Kararlar	247
A. Pilot Dava Kararı	247
B. Kötüye Kullanım Kararı.....	248
C. Düşme Kararı	250
D. Geçici Tedbir Kararı	256
E. Esas Kararları	260
SONUÇ.....	267
KAYNAKÇA	273